

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНОЮ ГАЛУЗЗЮ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЕВОЛЮЦІЇ ТУРИСТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИНЕНИХ КРАЇН СВІТУ

КОЛІСНИК М. М.

УДК 351:338.48

Колісник М. М. Удосконалення механізмів державного управління туристичною галуззю в Україні в контексті еволюції туристичної політики розвинених країн світу

У даній статті туризм розглядається як особлива система, якій притаманні власні закономірності розвитку. Запропоновано розглядати механізм державного управління на основі авторського визначення. Обґрунтовано, що туристична галузь потребує новітніх підходів в управлінні на засадах принципів належного врядування. Розглянуто еволюцію ролі держави в останні роки та окреслено основні напрямки державної підтримки туристичної галузі. Узагальнено діючі правові та організаційні механізми державного управління туризмом у 12 країнах світу. Узагальнено ключові заходи з державної підтримки розвитку туризму. Розкрито основні проблеми розвитку туристичної індустрії та розроблено рекомендації з удосконалення механізмів державного управління туристичною галуззю в Україні.

Ключові слова: туризм, державна туристична політика, механізм державного управління, принципи належного врядування, державна підтримка туризму, правові механізми, організаційні механізми.

Табл.: 2. Бібл.: 10.

Колісник Максим Миколайович – кандидат наук з державного управління, доцент, кафедра туризму, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: boursier@rambler.ru

УДК 351:338.48

UDC 351:338.48

Колесник М. Н. Усовершенствование механизмов государственного управления туристической отраслью в Украине в контексте эволюции туристической политики развитых стран мира

В статье туризм рассматривается как особая система, которой присущи собственные закономерности развития. Предложено анализировать механизм государственного управления на основе авторского определения. Обосновано, что туристическая отрасль требует новых подходов к государственной поддержке на основе принципов надлежащего управления. Раскрыта эволюция роли государства в последние годы и очерчены основные направления государственной поддержки туристической отрасли. Обобщены действующие правовые и организационные механизмы управления туризмом в 12 странах мира. Проанализированы ключевые мероприятия по усовершенствованию государственной поддержки. Раскрыты основные проблемы развития туристической индустрии и разработаны рекомендации по усовершенствованию механизмов государственной поддержки туристической отрасли в Украине.

Ключевые слова: туризм, государственная туристическая политика, механизм государственного управления, принципы надлежащего управления, государственная поддержка туризма, правовые механизмы, организационные механизмы.

Табл.: 2. Библ.: 10.

Колесник Максим Николаевич – кандидат наук по государственному управлению, доцент, кафедра туризма, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: boursier@rambler.ru

Kolesnik M. N. Improvement of Mechanisms of State Administration of the Tourist Industry in Ukraine in the Context of Evolution of Tourist Policy of Developed World Countries

The article considers tourism as a specific system with own inherent patterns of development. It offers to analyse the mechanism of state administration on the basis of the author's definition. It justifies that the tourist industry requires new approaches to state support on the basis of principles of proper administration. It reveals evolution of the role of the state in recent years and outlines main directions of state support of the tourist industry. It generalises existing legal and organisational mechanisms of administering tourism in 12 countries of the world. It analyses key measures on improvement of state support. It reveals main problems of development of the tourist industry and develops recommendations on improvement of the mechanisms of state support of the tourist industry in Ukraine.

Key words: tourism, state tourist policy, mechanism of state administration, principles of proper administration, state support of tourism, legal mechanisms, organisational mechanisms.

Табл.: 2. Bibl.: 10.

Kolesnik Maksim N. – Candidate of Sciences (State Administration), Associate Professor, Department of Tourism, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: boursier@rambler.ru

У сучасних умовах життєдіяльності суспільства туризм відіграє все більш важливу роль в соціально-економічному розвитку. На думку більшості вчених та експертів-практиків, туризм остаточно перетворився на самостійну сферу економіки з особливим процесом формування та реалізації специфічного кінцевого продукту (туристичної послуги), характерними принципами та закономірностями розвитку. У той самий час туризм так чи інакше пов'язаний з близько 50 суміжними галузями національної економіки, які працюють на задоволення потреб подорожуючих, підкреслюючи тим самим комплексний характер даного сектора.

Останні тенденції розвитку індустрії туризму свідчать про стійке її зростання. За даними Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО), щорічно у світі відбувається близько 1 млрд подорожей, понад 52 відсотки з яких – у межах Європи; близько 60 відсотків усіх туристичних подорожей пов'язано з відпочинком. При цьому частка туризму у світовому експорті товарів і послуг становить близько 13 відсотків, а в країнах ЄС – 14 відсотків. Частка туризму в сукупному ВВП країн Європейського Союзу складає 8 відсотків, а кількість робочих місць – близько 12 відсотків зайнятого населення [1].

Аналогічні показники впливу туризму на розвиток економіки в Україні, за оцінками міжнародних аналітичних організацій, залишаються на порядок нижчими. У 2012 р. Всесвітня рада подорожей та туризму оцінила частку цієї галузі у 2,2 відсотка ВВП, а разом з пов'язаними галузями — 8% ВВП, прямий внесок туризму до кількості зайнятих у 1,9% від загальної кількості зайнятих, при сукупному показнику у 7,1% [2].

Сьогодні туризм являє собою відкриту сферу, яка знаходиться під впливом політичних, соціальних, економічних і технологічних тенденцій. Тому в більшості сучасних наукових досліджень туризм розглядається як особлива система. На наш погляд, досить ґрунтовною в цьому сенсі є запропонована В. Герасименко [3] модель, яка являє собою систему взаємопов'язаних компонентів, зв'язків між ними, які знаходяться в процесі постійної взаємодії, та націлена на узгоджений розвиток трьох найважливіших складових туристичної діяльності: туристичних ресурсів, туристичних продуктів, ринку туристичних послуг. Автор цілком слушно розглядає перелічені системні характеристики туризму як об'єкти управління, які слід доповнити також економічними інтересами та механізмами державного управління.

Теоретичні та практичні проблеми розвитку туристичної галузі, зокрема сталого розвитку туризму та туристських дестинацій, розглядають І. В. Зорін і Т. І. Ткаченко, питання державного регулювання туристичної діяльності знаходять своє відображення у дослідженнях А. С. Чкана, удосконаленню механізмів державного управління туристичною галуззю приділяє увагу О. А. Мельниченко, впливу туризму на економічний та соціальний розвиток регіонів і держави в цілому — В. Є. Єрмаченко та О. Г. Зима, розвитку туристичної інфраструктури — В. М. Джуха тощо.

Проте сучасні тенденції туристичної політики в розвинених країнах світу потребують переосмислення підходів до державного управління галуззю в Україні, що зумовлює необхідність подальших розвідок.

Метою статті є дослідження врядування у сфері туризму в розвинених країнах світу та розробка на цій основі практичних рекомендацій з удосконалення діючих механізмів державного управління в Україні.

Методологічною основою даного дослідження є підхід до механізму державного управління як до форми спільного руху соціально-економічних і надбудовчих відносин, що виникають у зв'язку з функціонуванням держави, є законодавчо визначеними і спрямовані на створення умов для повноцінного розвитку людини та підвищення рівня суспільного відтворення шляхом раціонального поєднання економічних інтересів в їх системі.

Механізм державної підтримки повинен сприяти підвищенню конкурентоспроможності національного туристичного продукту, визначенню та розвитку ключових національних туристичних дестинацій, створенню передумов для сталого розвитку туризму, а в більш широкому сенсі — вирішити протиріччя в системі економічних інтересів регіонів.

Для досягнення мети державної туристичної політики Всесвітня туристична організація рекомендує побудувати ефективні системи та процеси врядування, які дозволять визначити та реалізувати стратегію розвитку туризму з метою підвищення конкурентоспроможності та сталого розвитку туризму [5]. Факторами належного врядування (від фр. *bonne gouvernance*), згідно з принципами Організації економічного співробітництва та розвитку в Європі [6], є такі:

- ✦ *відповідальність (Responsabilité)*: публічна влада має всі можливості продемонструвати, наскільки її дії та рішення відповідають раніше встановленим і затвердженим цілям;
- ✦ *прозорість (Transparence)*: дії, рішення та процес прийняття рішень публічної влади може контролюватися іншими адміністративними установами, громадянським суспільством і в деяких випадках — зовнішніми інституціями;
- ✦ *ефективність та продуктивність (Efficience et efficacité)*: публічна влада повинна надавати, особливо громадянам, якісні послуги за найкращу ціну та у відповідності до очікувань керівників;
- ✦ *здатність до адаптації (Capacité d'adaptation)*: публічна влада має у розпорядженні необхідні засоби та достатню гнучкість для швидкої реакції на суспільні зміни; вона враховує очікування громадянського суспільства щодо справ, які складають суспільний інтерес, а також готова повністю змінити свою роль;
- ✦ *довгострокове бачення (Vision prospective)*: публічна влада може передбачати проблеми та майбутні труднощі на основі існуючих даних і тенденцій та вдосконалити політику з урахуванням майбутньої вартості та прогнозованих змін (демографічних, економічних, екологічних наприклад);
- ✦ *верховенство права (État de droit)*: публічна влада застосовує закони, регламенти та кодекси з максимально можливою прозорістю.

Іншими принципами належного врядування, які можуть вважатися прийнятними для влади в рамках її повсякденної діяльності, але мають першочергове значення при впровадженні державно-приватного партнерства, є такі:

- ✦ легітимність повноважень, якими наділена організація для управління;
- ✦ залучення різних зацікавлених сторін.

Крім того, особливості державної туристичної політики вимагають дотримання таких принципів:

- ✦ інтегрований урядовий підхід: розробка відповідної політики передбачає залучення горизонтальних і вертикальних рівнів управління;
- ✦ спроможність організацій та індивідів до розробки та впровадження туристичної політики.

І якщо в минулому уряди ряду держав чітко окреслювали роль туризму в економічному, культурному та соціальному розвитку регіонів, останнім часом відбувається перегляд впливу туризму на життєдіяльність суспільства в напрямку зростання його значення. Підтвердженням

цьому процесу є якісно інший підхід до туризму при прийнятті управлінських рішень урядами розвинених країн, що знаходить прояв у передачі управління галузю міністерствам економіки та торгівлі або міністерствам фінансів у багатьох країнах світу. Статистичні підходи (CST), розроблені Всесвітньою туристичною організацією для точної оцінки впливу туризму на економіку, сприяли визнанню та іміджу цієї галузі у владних кабінетах. У той самий час, міністерства туризму повинні налагодити більш тісну співпрацю з іншими секторами економіки на центральному рівні та впровадити процедури, які б дозволили управляти стратегічними питаннями розвитку галузі. Як приклад можна навести дії міністерств туризму в розробці та реалізації державних заходів, спрямованих на вирішення ситуації зі змінами авіаційного руху внаслідок виверження вулкану в Ісландії.

Необхідно відзначити, що публічна влада на всіх рівнях управління (національний, регіональний, місцевий) відіграє все більшу роль у процесі надання туристичних послуг. У минулому значення туризму в економіці країн з боку влади проявлялося в збільшенні фінансування рекламних і маркетингових заходів, тоді як зараз державна підтримка поширюється на: розвиток цивільної авіації (часто «лоу-кост» компанії); розвиток нових видів туризму, таких як оздоровчий туризм, сільський туризм, екотуризм і конгрес-тури; широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій на малих і середніх підприємствах; вивчення впливу туристів на сталий розвиток регіонів; управління ризиками та подолання наслідків криз і катастроф у туристичному секторі. У цьому випадку складність полягає в координації державної туристичної політики

з політикою інших міністерств. Ця складність державного управління, пов'язана з визнанням важливості туризму, приводить до систематичної оцінки функцій, які виконує адміністрація на різних рівнях управління, і значення туристичної галузі при розробці відповідних механізмів управління.

В основі державної підтримки туристичної галузі в розвинених країнах світу лежить визнання туризму як вектора ефективного економічного розвитку, інструменту згладження ринкових диспропорцій та забезпечення ефективного управління державною власністю. Наразі в цих країнах туризм генерує від 2 до 5% ВВП (і 4 – 6% зайнятості населення) [7], враховуючи непрямий економічний вплив і суміжні галузі, ці цифри подвоюються. Метою державних заходів на всіх рівнях управління повинно бути згладжування диспропорцій ринку в сфері туризму та пом'якшення можливого негативного впливу – соціального, культурного, екологічного. Причини втручання державної влади у функціонування та розвиток цього сектора часто пов'язані з використанням об'єктів державної власності (природних і культурних) і просторовим (територіальним) фактором розвитку туризму, який зумовлює необхідність планування регіонального розвитку та практичних дій з облаштування території.

Паралельно з цим у ряді країн відбувається процес удосконалення законодавства та механізмів управління туризму. Остання тенденція вказує на те, що приймаються закони, які змінюють функції державних органів, задіяних в розробці політики туризму та плануванні на різних рівнях управління, а також перерозподіляють ролі між публічною владою та приватним сектором. Таким чином, чітко розмежовуються функції учасників ринку та публічної влади (табл. 1).

Таблиця 1

Правові механізми державного управління туристичної галузі в країнах світу *

Країна	Назва законодавчого акту	Законодавчі новації
1	2	3
Греція	Програма <i>Kallikratis</i> (закон № 3852/2010)	У 2010 р. цей закон надав повноваження 13 регіонам Греції у сфері планування туризму, розвитку та облаштування територій, у співробітництві з Міністерством культури та туризму, а також Національним органом з туризму
Мексика	Загальний закон про туризм від 2009 р.	Визначив основні положення координації між федеративним урядом, суб'єктами федерації та місцевими органами влади, установив роль і межі відповідальності кожного рівня влади
Словацька Республіка	Закон про підтримку туризму від 2011 р.	Встановлює права та обов'язки ключових акторів туристичної галузі, її організаційну структуру, процес розробки концептуальних документів і фінансування розвитку туризму в Словаччині. По суті, мова йде про перше системне рішення, яке повинно створити законодавчі рамки функціонування та ефективного управління місцевих і регіональних органів туризму. Закон має на меті створення повноцінного національного туристичного продукту, який був би конкурентоспроможний на європейському рівні
Угорщина	Новий закон у процесі розробки	Визначить нову, більш ефективну структуру туристичної галузі. Він також визначить зони відповідальності та завдання національної та місцевої адміністрації, як і спосіб взаємодії з професійними асоціаціями
Франція	Закон від 2006 р. структурував існуючі законодавчі акти та отримав назву Туристичного Кодексу країни	– Секція I визначає загальні принципи організації туризму та, зокрема, розподіл повноважень у цій сфері між національними, регіональними та місцевими рівнями влади, а також міжкомунальними об'єднаннями. – Секція II регулює туристичну діяльність та професії, пов'язані з туризмом.

1	2	3
		– Секція III присвячена засобам розміщення, їх обладнання та облаштування територій, пов'язаних з розвитком туризму. – Секція IV узагальнює положення, які регулюють фінансування відпусток і відпочинку, а також фіскальне навантаження на галузь
Японія	Рамковий закон про розвиток національного туризму, вступив у дію в грудні 2006 р., визначив туризм одним з національних стратегічних пріоритетів Японії	Закон ознаменував комплекс заходів, спрямованих на посилення зв'язків між Японською туристичною агенцією (<i>Japan Tourism Agency</i>) та іншими міністерствами та організаціями та визнав туристичну політику як національну стратегію розвитку. Крім того, цей акт визначив відповідальність місцевих органів, різних акторів ринку та резидентів для того, щоб всі необхідні компоненти системи туризму функціонували разом на його розвиток

* Узагальнено автором на основі звіту ОЕСР «Tendances et politiques du tourisme de l'OCDE 2012».

Роль держави в підтримці туризму постійно змінюється: більшість країн акцентує увагу на питаннях маркетингу та стимулюванні попиту, а останнім часом зусилля спрямовуються на поліпшення пропозиції на ринку туристичних послуг шляхом підвищення якості, продуктивності праці та прискорення інноваційної активності.

Аналіз публікацій міжнародних організацій [4 – 8] показав, що державна політика розвитку туризму, як правило, носить міжвідомчий характер, а державна підтримка туризму полягає в розробці національної стратегії та дієвих засобів її реалізації у вигляді відповідних державних і регіональних програм.

При цьому узагальнено конкретні заходи державної підтримки туризму, які спрямовані на:

- ✦ підвищення якості туристичної пропозиції;
- ✦ поліпшення якості туристичних продуктів і послуг;

- ✦ стимулювання розвитку нових туристичних дестинацій;
- ✦ підвищення кваліфікації працівників галузі;
- ✦ збереження та підвищення конкурентоспроможності галузі;
- ✦ стимулювання інноваційного розвитку;
- ✦ сталий розвиток туризму в цілому, який полягає у розробці та впровадженні відповідних правових актів щодо норм використання як культурних і рекреаційних об'єктів, так й інших туристичних ресурсів.

Ефективні механізми державної підтримки повинні відображати як еволюцію індустрії туризму та відповідних державних заходів, так і зміну функціональної ролі національного органу туризму. Прикладом служать конкретні засоби державного управління розвитком туризму (табл. 2).

Таблиця 2

Організаційні механізми державного управління, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності та стимулювання інновацій в приватному секторі туристичної галузі *

Країна	Засоби державної підтримки	Мета, завдання та основні результати
1	2	3
Австралія	Австралійський центр туристичної інформації (ATDW) – централізована агенція, функцією якої є розповсюдження інформації щодо туристичних продуктів і дестинацій у всіх штатах та австралійських землях	Інформаційний контент подається у визначеному форматі на федеральному рівні і доступний в електронному вигляді всім власникам туристичних підприємств (операторів) і туристичним агенціям, які можуть використовувати інформацію на власних сайтах або в системах резервування. Центр також пропонує програму дистанційного навчання викладачів спеціальності туризм, яка складається з навчального пакету щодо базових концепцій онлайн-маркетингу, від концепції інтернет-сайтів до більш комплексних питань, таких як використання систем онлайн резервування (www.atdw.com.au)
Іспанія	План розвитку туризму до 2020 р. (<i>Plan Turismo2020</i>)	Існуючі туристичні дестинації поступово втрачають конкурентоспроможність внаслідок надмірного навантаження, негативного впливу туризму на навколишнє середовище, старіння інфраструктури та обладнання; професійні асоціації та об'єднання висловили з цього приводу свою стурбованість. Після розробки національного плану розвитку туризму Генеральний секретаріат з туризму та внутрішньої торгівлі здійснив ряд суттєвих заходів для зміни моделі туризму в Іспанії та для активізації рекреаційного туризму. Урядовий орган розгорнув діяльність за чотирма пріоритетними напрямками в рамках програми повної перебудови традиційних туристичних дестинацій: Пальма на Балеарських островах, Коста дель Соль в Андалузії, Сан-Бартоломей та Пуерто де ла Круз на Канарських островах

1	2	3
Мексика	<i>FONATUR – урядова організація. Відповідальна за розвиток туризму на федеральному рівні</i>	Визначає потенційні проекти туристичного розвитку широкого масштабу, надає допомогу та підтримку адміністраціям штатів при плануванні регіональних проектів розвитку туризму, бере участь в інфраструктурних проектах туристичних дестинацій, фінансує заходи з підвищення інвестиційної привабливості
Португалія	<i>Національний офіс туризму (Turismo de Portugal)</i>	Стимулювання інновацій є важливим елементом національної стратегії розвитку туризму. Turismo de Portugal запустив проект розвитку мережі координації досліджень і розробок у сфері туризму на 2011 – 2013 рр. з метою мобілізації та залучення університетських закладів до досліджень в туризмі
Фінляндія	<i>Програма розвитку туризму та дозвілля на період 2006 – 2012 рр., мета якої – фінансування інноваційних туристичних проектів в країні</i>	Чотири національні проекти розвитку сільського туризму, культурного туризму, банк електронних даних у сфері туризму та портал туризму – отримали підтримку з державного бюджету. Tekes, Фінська агенція технологій та інновацій є ключовим органом фінансування досліджень, розвитку інноваційної діяльності в Фінляндії. Увага акцентується на нових послугах, способах надання послуг, створенні нових просторових концепцій, особливо на основі віртуальних технологій. Головним завданням програми є розробка концепції новітніх послуг, спрямованих на потреби клієнтів
Швейцарія	<i>InnoTour, створений швейцарським урядом у жовтні 1997 р. для активізації інноваційної діяльності малих і середніх підприємств у сфері туризму</i>	Ця програма орієнтована на покращення інноваційного середовища, стимулювання інновацій на рівні туристичних дестинацій, посилення конкурентоспроможності. З лютого 2012 р. Innotour займається також заохоченням співробітництва та вдосконаленням управління знаннями. Мова йде про поліпшення програм навчання для більш ефективної реалізації існуючого інтелектуального потенціалу та збереження кваліфікованого персоналу

* Узагальнено автором на основі звіту ОЕСР «Tendances et politiques du tourisme de l'OCDE 2012».

Наведене свідчить, що в більшості вказаних країн в авангарді державної підтримки знаходиться програми навчання та підвищення кваліфікації, впровадження новітніх інформаційних технологій, стимулювання інноваційності малих і середніх туристичних підприємств як засобів підвищення конкурентоспроможності туристичної галузі в цілому.

У 2013 р. Державне агентство з туризму та курортів України розробило проект Концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів до 2020 р. як механізму державного управління. До основних проблем галузі віднесено [9, 10]:

- ✦ непристосованість значної частини природних територій, об'єктів культурної спадщини та туристичної інфраструктури до міжнародних вимог для відвідувань;
- ✦ низька якість туристичних послуг в усіх секторах індустрії туризму;
- ✦ низька частка туризму у валовому внутрішньому продукті та відповідних надходжень до бюджетів всіх рівнів;
- ✦ розпорошеність основних ресурсів, які використовуються в туризмі;
- ✦ відсутність обліку наявних туристичних ресурсів;
- ✦ недосконалість нормативно-правових і фінансових механізмів реалізації державної політики туризму та курортів;
- ✦ недостатній рівень технічного регулювання та стандартизації;
- ✦ недостатність державної підтримки для формування позитивного іміджу держави як туристичної дестинації.

Автори проекту вважають, що комплексне вирішення вказаних проблем можливо лише за умови розроблення, прийняття та виконання Державної цільової програми розвитку туризму та курортів до 2022 р. [10], у якій пропонуються заходи державної підтримки туризму, які сприятимуть зростанню кількості туристів щороку на 10 відсотків, збільшення обсягів надання туристичних послуг до 150 млрд гривень, збільшення частки туризму до 5 відсотків сукупного ВВП і збільшення кількості ночівель у два рази.

Можна констатувати, що в проекті концепції домінує традиційний управлінський комплексний підхід до вирішення проблемних питань. На погляд автора, проект не відповідає на головне питання, за рахунок чого можна досягти таких показників, крім того, не зрозуміло, як здійснюватиметься координація діяльності з іншими міністерствами та відомствами, що формують інституційне середовище галузі туризму, і якими заходами держава сприятиме підвищенню конкурентоспроможності туристичної галузі.

ВИСНОВКИ

Аналіз викладеного матеріалу дозволяє запропонувати такі рекомендації з удосконалення механізмів державного управління туристичною галуззю в Україні:

- ✦ внесення змін до законодавства України про туризм з метою його адаптації до вимог сьогодення, зокрема в частині заохочення інновацій в сектор, підвищення конкурентоспроможності існуючих і стимулювання появи нових туристичних дестинацій на основі принципів сталого розвитку;

- ✦ розробка довгострокової національної стратегії розвитку туризму, в якій ця галузь визнавалася би пріоритетною в Україні, оскільки саме туризм є однією зі сфер, найбільш придатних для малого та середнього підприємництва;
- ✦ ключовим елементом національної стратегії повинні стати визначення кількох головних пріоритетів і підтримка саме регіональних проєктів, оскільки основні туристичні об'єкти та дестинації країни знаходяться в регіонах;
- ✦ чітке розподілення повноважень та відповідальності між різними рівнями управління з метою розмежування функцій планування, організації та контролю з передачею більшої частини функцій на регіональний рівень;
- ✦ інституціоналізація професійних об'єднань приватного сектора туристичної галузі, надання цій структурі повноважень з консультування, лобювання та підтримки створення туристичних компаній. Прикладом такої організації є торгово-промислові палати, які є представниками інтересів туристичного бізнесу у Франції, туристична палата в Болгарії, Європейська торгово-промислова палата в Європейському Союзі;
- ✦ визначення та концентрація обмежених бюджетних ресурсів на розробці та реалізації ефективної державної туристичної політики, формуванні туристичного іміджу держави, маркетингових заходах, стандартизації та сертифікації послуг;
- ✦ створення умов для реалізації існуючого економічного інтересу в регіонах до цієї галузі, що підтверджується наявністю значного незадіяного інвестиційного ресурсу у населення країни (за 2012 р. перерахування з-за кордону склали близько 7,5 млрд доларів США, а за іншими розрахунками – майже 35 млрд доларів США);
- ✦ стимулювання малого та приватного підприємництва шляхом підтримки інноваційних проєктів, значущих для тієї чи іншої території. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Всемирная организация туризма. В 2013 продолжится активный рост международного туризма / Пресс-релиз [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://media.unwto.org/ru/press-release/2013-01-29/v-2013-godu-prodolzhitsya-aktivnyi-rost-mezhdunarodnogo-turizma>
2. WTTC Travel & Tourism Economic Impact 2013 Ukraine [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.wttc.org/site_media/uploads/downloads/ukraine2013.pdf
3. Герасименко В. Г. Туризм як динамічна соціально-економічна система (м. Одеса) / В. Г. Герасименко // Туризм в умовах глобалізації: особливості та перспективи розвитку : монографія. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2012. – С. 49 – 71.
4. Governance for Sustainable Tourism Development, Université l'Algarve/OMT, OMT (2011), Algarve, Portugal [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://dtxqt4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/governance_executive_conclusions.pdf

5. OCDE (2011c), Towards More Effective and Dynamic Public Management in Mexico, OECD Public Governance Reviews, Éditions OCDE [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [10.1787/9789264116238-en](http://dx.doi.org/10.1787/9789264116238-en)

6. «Cadre pour l'évaluation des politiques et des programmes du tourisme : Rapport final », document de travail interne, Centre pour l'entrepreneuriat, les PME et le développement local, OCDE, 2011.

7. «La gouvernance du tourisme dans les pays de l'OCDE», dans Tendances et politiques du tourisme de l'OCDE 2012, Éditions OCDE [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://dx.doi.org/10.1787/tour-2012-3-fr>

8. Tendances et politiques du tourisme de l'OCDE 2012, Éditions OCDE [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://dx.doi.org/10.1787/tour-2012-fr>

9. Резолюція Київського міжнародного туристичного форуму. – Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua/ua/25020/25028/>

10. Проєкт Концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.tourism.gov.ua/files/Zviazky_hromadsk/Proek_rozporyadzhenny_130130.pdf

REFERENCES

“«Cadre pour l'Evaluation des politiques et des programmes du tourisme: Rapport final»”. *Document de travail interne, Centre pour l'entrepreneuriat, les PME et le developpement local, OCDE*, 2011.

“Governance for Sustainable Tourism Development, Universiti l'Algarve/OMT, OMT (2011), Algarve, Portugal”. http://dtxqt4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/governance_executive_conclusions.pdf

Herasymenko, V. H. *Turyzm iak dynamichna sotsialno-ekonomichna systema (m. Odesa)* [Tourism as a dynamic socio-economic system (Odessa)]. Kharkiv: INZhEK, 2012.

“«La gouvernance du tourisme dans les pays de l'OCDE», dans Tendances et politiques du tourisme de l'OCDE 2012, Éditions OCDE” <http://dx.doi.org/10.1787/tour-2012-3-fr>

“OCDE (2011c), Towards More Effective and Dynamic Public Management in Mexico, OECD Public Governance Reviews, Éditions OCDE”. [10.1787/9789264116238-en](http://dx.doi.org/10.1787/9789264116238-en)

“Proekt Kontseptsii Derzhavnoi tsilyovoi prohramy rozvytku turyzmu ta kurortiv na period do 2022 roku” [Design Concept of the State program of development of tourism and resorts up to 2022.]. http://www.tourism.gov.ua/files/Zviazky_hromadsk/Proek_rozporyadzhenny_130130.pdf

“Rezoliutsiia Kyivskoho mizhnarodnoho turystychnoho forumu.” [Resolution Kiev International Tourism Forum.]. <http://www.tourism.gov.ua/ua/25020/25028/>

“Tendances et politiques du tourisme de l'OCDE 2012, Éditions OCDE” <http://dx.doi.org/10.1787/tour-2012-fr>

“Vsemirnaia organizatsiia turizma. V 2013 prodolzhitsia aktivnyy rost mezhdunarodnogo turizma” [The World Tourism Organization. In 2013, continued strong growth in international tourism.]. <http://media.unwto.org/ru/press-release/2013-01-29/v-2013-godu-prodolzhitsya-aktivnyi-rost-mezhdunarodnogo-turizma>

“WTTC Travel & Tourism Economic Impact 2013 Ukraine” http://www.wttc.org/site_media/uploads/downloads/ukraine2013.pdf